

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Роман ПЕТРИШИН

17 травня 2023 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для здобуття ступеня магістра
галузь знань – 01 «Освіта/Педагогіка»
спеціальність 012 «Дошкільна освіта»
ОПП «Дошкільна освіта (Психологія в закл. дошк. освіти)»

Схвалено вченою радою факультету
педагогіки, психології та соціальної роботи

Протокол № 9 від «26» квітня 2023 р.

Голова ради

Тетяна ФЕДІРЧИК

Чернівці – 2023

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА

Дошкільна педагогіка як галузь педагогічної науки

Методологічні основи дошкільної педагогіки. Філософські основи виховання дітей дошкільного віку. Предмет і функції дошкільної педагогіки. Дитинство як феномен соціального розвитку, самоцінність і унікальність дошкільного дитинства. Становлення дошкільної педагогіки як науки. Теорія соціокультурного спадкоємства. Ампліфікація розвитку, цілісного і діяльнісно-особистісного підходу сучасної педагогіки дошкільного дитинства.

Джерела дошкільної педагогіки. Методи науково-педагогічного дослідження в дошкільній педагогіці.

Сучасна дошкільна освіта як педагогічна система

Дошкільна освіта як педагогічна система, націлена на цілеспрямований розвиток дошкільника і підготовку до школи. Сучасні концепції дошкільної освіти про цілі і завдання дошкільної освіти. Сучасні види дошкільних освітніх установ, їх характеристика. Створення умов для повноцінного розвитку і виховання, самовираження особи дитини в закладі дошкільної освіти. Особово-орієнтована модель побудови педагогічного процесу і взаємодію дорослого і дитину в закладі дошкільної освіти .

Дитина як об'єкт і суб'єкт виховання

Зміст понять: особа, індивід, індивідуальність, суб'єкт діяльності, об'єкт. Чинники розвитку особи дитини. Особа дитини як об'єкт і суб'єкт виховання. Вітчизняні і зарубіжні дослідження з проблеми соціалізації і індивідуалізації дитини в період дошкільного дитинства. Поняття мету виховання, її об'єктивний характер. Визначення мети виховання соціальним замовленням суспільства і особливостями розвитку дитини дошкільного віку. Гуманізація мети і принципів педагогічної роботи з дітьми. Завдання виховання дітей дошкільного віку.

Виховання і розвиток дітей раннього і дошкільного віку

Основні поняття: вікові періоди, що веде від діяльності, статева ідентифікація, соціальні потреби, адаптація, мотиви і ін. Розвиток і виховання дітей раннього віку. Своєрідність періоду раннього дитинства. Основні педагогічні правила виховання дітей раннього віку. Виховання дітей першого року життя. Характеристика розвитку і особливості виховання дітей на кожному віковому етапі першого року життя. Виховання дітей другого року життя. Виховання дітей третього року життя. Своєрідність ігор-занять з дітьми раннього віку. Виховання дітей середнього і старшого дошкільного віку.

Фізичне виховання

Основи теорії фізичного виховання. Завдання, зміст і засоби фізичного виховання. Режим дня дошкільника, його значення для фізичного і загального розвитку. Формування культурно-гігієнічних навичок. Місце

рухової діяльності в режимі дня. Умови, що сприяють фізичному розвитку. Роль педагога у формуванні у дошкільників здорового способу життя.

Трудове виховання

Теоретичні основи трудового виховання дітей дошкільного віку. Становлення теорії трудового виховання дошкільників у вітчизняній і зарубіжній педагогіці. Становлення компонентів трудової діяльності в дошкільному дитинстві. Елементарна трудова діяльність дошкільників, її своєрідність. Мета і завдання трудового виховання дітей дошкільного віку. Види праці дітей дошкільного віку, форми його організації в різних вікових групах. Системні знання про працю дорослих і їх роль в трудовому вихованні. Трудове навчання і його вміст в різних вікових групах. Самостійна трудова діяльність дітей і її спрямованість на розвиток активності, ініціативи і творчої індивідуальності. Умови трудового виховання: взаємозв'язок засобів трудового виховання; створення розвиваючого середовища; дотримання гігієнічних вимог до організації дитячої праці; особистісно-орієнтована взаємодія педагога і дітей в різноманітній трудовій діяльності. Діагностика трудової діяльності дошкільника.

Розумове виховання дошкільників

Теоретичні основи розумового виховання дітей дошкільного віку (методологічні, психологічні, фізіологічні). Сенсорні основи розумового виховання і розвитку основних видів діяльності дитини. Зміст сенсорного виховання на різних вікових етапах розвитку дитини. Суть і особливості системи розумового виховання у вітчизняній дошкільній педагогіці. Завдання, засоби і умови розумового виховання дітей дошкільного віку. Організація і керівництво пізнавальною діяльністю дошкільників. Теорія дошкільного навчання в зарубіжній і вітчизняній педагогіці. Суть дошкільного навчання. Дидактичні принципи навчання дітей. Методи навчання і розумового виховання. Традиційні і інноваційні форми навчання, їх виховна можливість. Формування передумов до навчальної діяльності в дошкільному віці. Діагностика розумового розвитку дошкільників.

Естетичне виховання дошкільників

Теоретичні основи естетичного виховання дітей дошкільного віку. Завдання і зміст естетичного виховання дітей дошкільного віку. Засоби естетичного виховання дітей дошкільного віку. Умови естетичного виховання дітей. Розвиток дитячої творчості. Формування художньо-мистецьких здібностей. Показник і діагностика художнього розвитку дітей.

Виховання дітей в грі

Походження гри в історії суспільства. Теорії гри. Розробка теорії гри в методиці керівництва нею в закладі дошкільної освіти. Завдання і зміст розвитку ігрової діяльності в різних вікових групах. Виникнення і розвиток гри в ранньому дитинстві. Керівництво дорослими ігровою діяльністю дітей. Види дитячих ігор, їх класифікації. Місце гри в педагогічному процесі.

Творчі ігри в структурі освітнього процесу

Сюжетно-ролеві ігри, їх особливості, значення у вихованні дітей. Структура сюжетно-ролевої гри, її генезис. Методи керівництва творчими, сюжетно-ролевими іграми. Вплив спрямованості і керівництва творчими іграми на розвиток гри як діяльності, оволодіння способами побудови гри, формування особистості дитини, дитячого ігрового співтовариства. Ігри-драматизації, режисерські і будівельні, театралізовані ігри як вид творчої гри, їх особливості і розвиваюче значення.

Дидактичні ігри в структурі освітнього процесу

Розвиваюче значення ігор з правилами. Характеристика різних видів ігор з правилами, їх структура і зміст. Дидактичні ігри. Види дидактичних ігор. Методика організації і проведення дидактичних ігор.

Іграшка як соціокультурний феномен

Освітня і виховна цінність іграшки (К.Д. Ушинський, та ін.). Історія іграшки як предмету мистецтва і засобу виховання. Основні види іграшок.

Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти

Цілісний педагогічний процес закладу дошкільної освіти: теоретичні основи, суть, структура, характеристика основних компонентів, їх взаємозв'язок. Принципи побудови педагогічного процесу в дошкільній навчальній установі. Моделі побудови педагогічного процесу. Гуманізація педагогічного процесу в закладі дошкільної освіти. Побудова розвиваючого середовища. Теоретичні основи планування. Види планування. Облік і педагогічний аналіз роботи з дітьми.

Взаємодія закладу дошкільної освіти і школа

Актуальні проблеми готовності дітей до шкільного навчання. Зміст показника готовності до школи. Структура готовності до школи (фізіологічна; фізична; психологічна: інтелектуальна, соціально-етична, емоційна, вольова, мотиваційна). Особливості організації освітньо-виховної роботи з дітьми 6-го року життя. Прогнозування, попередження і подолання відставання дошкільників в навчальній діяльності. Наступність між дошкільною і початковою освітою. Необхідність узгодження програм і методів навчання і виховання. Система вимог до випускника закладу дошкільної освіти. Форми співпраці закладу дошкільної освіти, сім'ї і школи.

Психолого-педагогічні основи взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї. Завдання співпраці закладу дошкільної освіти з сім'єю. Психолого-педагогічні основи сімейного виховання. Проблеми виховання дошкільників в сім'ї. Особливості виховання дитини в різних типах сім'ї. Формування батьків як педагогів. Форми і методи роботи закладу дошкільної освіти з сім'єю.

Рекомендована література

Базова (основна)

1. Антонова, О.Є. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: вид. 2-ге, доп. і перероб. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка., 2014. 100 с.

2. Комісарик М. І., Кузнєцова К. С., Квасецька Я.А. Робочий зошит з курсу «Педагогіка дошкільна» для самостійної роботи студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Чернівці, 2021. 240 с
URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2525>
3. Крутій К.Л., Фунтікова О.О. Дошкільна освіта: словник довідник: понад 1000 термінів, понять та назв / упор. Крутій К.Л., Фунтікова О.О. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД., 2010. 324 с.
4. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. 4-те видання, перероблене. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
5. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів, спеціальність «Дошкільне виховання». Київ: Видавничий Дім «Слово», 2007 352 с.

Допоміжна

1. Беленька Г. Шкляр Н. Формування базових якостей особистості дітей старшого дошкільного віку в ЗДО : монографія. Харків. : «Друкарня Мадрид», 2015. 330 с
2. Беленька Г. В. Формуємо комунікативні навички в праці. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2015. № 3. С. 42-49.
3. Гавриш Н., Брежнева О., Кіндрат І., Рейпольська О. Розумне виховання сучасних дошкільнят. Київ :Видавничий Дім «Слово», 2015. 176 с.
4. Ігрова діяльність старших дошкільників / упор. Н.Ф. Юрченко. Х.: ВГ «Основа», 2011. 304 с.
5. Коваленко О. Особливості використання дидактичних ігор та вправ у освітньому процесі. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2014. № 12. С. 40-44.
6. Кононко О. Л. Принципи особистісно орієнтованої системи виховання. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2008. №1 С. 8 17.
7. Кочерга О. Психологія шестирічних першокласників і адаптація до школи. Київ: «Шкільний світ», 2010. 128с.
8. Левчук О.В. Формування економічної свідомості дітей дошкільного віку. Костопіль, 2019. с.92
9. Масалітіна, Т. Взаємодія сім'ї та дошкільного навчального закладу у формуванні особистості дитини. Дитячий садок. 2010. № 38 (жовтень). С. 28 – 29.
10. Піроженко Т. О. ,Ладивір С. О, Карасьова К. В. Сучасні діти – відображення цінностей дорослого світу: методичні рекомендації. – Київ; Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 120 с
11. Піроженко Т. О., Карабаєва І. І., Ладивір С. О. Прийняття дитиною цінностей. Київ:Видавничий Дім «Слово», 2018. 240 с.
12. Покроєва Л.Д. Планування організації життєдіяльності дітей у дошкільних навчальних закладах: методичні рекомендації. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2014. 560 с.
13. Смольникова Г.В. Різновікова група в ЗДО: навч. посіб. Київ: Вид. група «Шк. світ», 2015. 120 с.
14. Танько Т.П., Чернявська М.В. Естетичне виховання дітей у дошкільних закладах освіти України (друга половина ХХ століття): навч. посіб. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2017. 204 с.
15. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський:Волощук В. О., 2017. 163 с.
16. Улюкаєва І. Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні: навчальний посібник. 2-ге вид., доп. Донецьк, 2008. 231с.

ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА

Мовлення як об'єкт вивчення у контексті дитячого розвитку. Методологічні засади розвитку мовлення дітей.

Українська дошкільна лінгводидактика та її поняття. Міждисциплінарні зв'язки у викладанні української дошкільної лінгводидактики. Методологічні засади лінгводидактики. Природничі засади лінгводидактики. Психологічні засади лінгводидактики. Лінгвістичні засади методики розвитку мовлення дітей. Педагогічні засади лінгводидактики. Методи наукового дослідження а дошкільній лінгводидактиці.

Історичні етапи становлення педагогічних систем мовленнєвого розвитку дітей. Лінгводидактичні концепції К. Ушинського, І. Срезневського, С. Русової, В. Сухомлинського.

Лінгводидактична концепція К. Ушинського. Лінгводидактична спадщина І. Срезневського. Лінгводидактична концепція С. Русової. «Рідномовні обов'язки» І.Огієнка. О. Ольжич: національне виховання українського довілля. Лінгводидактична концепція В. Сухомлинського.

Сучасний етап розвитку вітчизняної та зарубіжної лінгводидактики

Сучасний етап розвитку лінгводидактики в Україні. Становлення і розвиток дошкільної лінгводидактики в зарубіжних країнах. Огляд сучасних програм організації мовленнєвої роботи з дошкільниками.

Мовленнєве спілкування як діяльність

Спілкування і комунікація: спільне і відмінне. Спілкування як специфічний вид дитячої діяльності. Становлення і розвиток мовленнєвого спілкування у дітей дошкільного віку. Комунікативна спрямованість навчання дітей рідної мови. Організація професійно-мовленнєвого спілкування вихователя з дітьми.

Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей

Мета і завдання закладу дошкільної освіти з розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови. Засоби розвитку мовлення. Змістова характеристика видів мовленнєвої компетенції дошкільників. Форми навчання дітей рідної мови. Специфіка занять з рідної мови в різновікових групах. Методи і прийоми навчання дітей рідної мови.

Загальна характеристика мовленнєвого розвитку на етапі раннього дитинства.

Розвиток мовлення в період становлення мовленнєвої діяльності дітей: перший, другий, третій роки життя.

Загальна характеристика розвитку мовлення дітей на різних етапах дошкільного дитинства

Молодший дошкільний вік. Середній дошкільний вік. Старший дошкільний вік

Методика проведення занять у групах раннього та дошкільного віку з розвитку рідної мови

Особливості організації індивідуальних занять з дітьми першого року життя, індивідуально-групових та підгрупових занять з дітьми 2-6 років життя. Визначення базових характеристик розвитку мовлення дітей цього віку. Особливості підготовки і проведення занять з дітьми раннього та дошкільного віку. Створення розвивального середовища в освітньому просторі груп.

Виховання звукової культури мовлення у ранньому та дошкільному віці. Особливості звуковимови дітей у різних вікових групах

Поняття звукової культури мовлення. Особливості звуковимови дітей у різних вікових групах. Індивідуальна перевірка звукової культури мовлення дітей. Методи і прийоми виховання звукової культури мовлення дітей. Методика виховання звукової культури мовлення на заняттях. Корекція мовлення у спеціальному дошкільному закладі.

Теорія та методика розвитку словника дітей

Особливості засвоєння слова в дошкільному віці. Завдання і зміст словникової роботи в різних вікових групах дошкільного закладу. Методика розвитку словника дітей дошкільного віку.

Теорія та методика формування граматично правильного мовлення

Поняття граматичної будови мови. Особливості засвоєння граматичної будови мови дітьми дошкільного віку. Типові граматичні помилки в мовленні дітей. Дитяче словотворення. Методика формування граматичної правильності мовлення у дітей.

Теорія та технологія розвитку зв'язного, діалогічного та монологічного мовлення

Поняття зв'язного мовлення. Методика розвитку діалогічного мовлення. Методика проведення бесід і полілогів. Методика навчання дітей монологічного мовлення. Характеристика методів і прийомів навчання дітей монологічного мовлення. Навчання дітей розповіді за картинками. Методика навчання дітей переказу літературних творів. Методика навчання дітей розповіді з власного досвіду. Методика стимулювання словесної творчості та навчання дітей творчої розповіді.

Методика розвитку виразності мовлення

Поняття виразності мовлення. Специфіка засвоєння виразного мовлення на етапі дошкільного дитинства.

Методика формування оцінно-контрольних дій у навчально-мовленнєвій діяльності дітей

Сутність і характеристика оцінної діяльності. Формування оцінно-контрольних дій під час розвитку мовлення дітей.

Методика організації мовленнєвої роботи у процесі різних видів дитячої діяльності дітей

Стимулювання мовленнєвої активності дітей у процесі образотворчої діяльності. Розвивальний потенціал театралізованих ігор. Методика художнього читання та розповідання в різних вікових групах.

Організаційно-методична робота з розвитку мовлення дітей у ЗДО. Актуальні проблеми розвитку мовлення й навчання рідної мови в дошкільному віці

Роль завідувача і старшого педагога в організації роботи з розвитку мовлення і дошкільному закладі. Планування роботи з розвитку мовлення. Робота з розвитку мовлення в управліннях освіти. Формування мовленнєвої особистості дошкільника в процесі навчання рідної мови як актуальна проблема сучасної теорії та практики дошкільної освіти. Сформованість оцінно-контрольних дій як показник мовленнєвого розвитку дітей. Організація професійно-мовленнєвого спілкування вихователя з дітьми.

Наступність і перспективність навчання дітей рідної мови в закладах дошкільної освіти та першому класі школи

Сутність мовленнєвої готовності дітей до школи. Усвідомлення дитиною мовлення. Змістовий аспект мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку та учнів першого класу. Усвідомлення дитиною мовлення. Формування підготовленості дошкільників із загальним недорозвиненим мовленням до навчання у школі в умовах спеціального дошкільного закладу. Підготовка руки дитини до письма. Діагностичні методики обстеження мовленнєвої підготовленості дітей до школи.

Рекомендована література Базова (основна)

1. Базовий компонент дошкільної освіти України. 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Богуш А. М. *Дошкільна лінгводидактика*: Хрестоматія. А. М. Богуш. К.: Слово, 2005.
3. Богуш А. М. *Мовленнєвий компонент дошкільної освіти*: Програма та методичні рекомендації. Харків: ВОТ «Ранок», 2011.
4. Богуш А. М. *Теорія і методика розвитку мови дітей раннього віку*. К.: Слово, 2004.
5. Богуш А. М., Гавриш Н. В. *Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах*: підручник; за ред. А. М. Богуш. Вид. 2-ге, доповнене. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 704 с.
6. Богуш А. *Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років*. Монографія. К.: Слово, 2004. С. 9-75.
7. *Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років* / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
8. Квасецька Я.А. *Професійна підготовка вихователів дошкільця на західноукраїнських землях: історичний аспект* [монографія]. Чернівці: Зелена Буковина, 2017. 352 с.
9. Крутій К. Л. *Формування граматично правильного мовлення в дітей дошкільного віку*: Монографія. Запоріжжя: ЛПКС, 2004.
10. Кубай І.В., Квасецька Я.А. Роль асистента вихователя в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Технології професійної підготовки фахівців в сучасному освітньому просторі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 17 травня 2019 р.). Чернівці: Видавничий дім «РОДОВІД», 2019. С. 192-195.
11. Мазяк У.М., Квасецька Я.А. Особливості формування граматично правильного мовлення дітей дошкільного віку. Технології професійної підготовки фахівців в

сучасному освітньому просторі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 17 травня 2019 р.). Чернівці : Видивничий дім «РОДОВІД», 2019. С. 202-204

12. *Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина»* / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

Допоміжна

1. Богуш А., Гавриш Н. *Дошкільна лінгводидактика*. Підручник для ВНЗ. К.: Вища школа, 2011.
2. Гурковська Т. Дитина до трьох: психологічний портрет з рекомендаціями. *Дошкільне виховання*. 2007. №12. С. 11-15.
3. Дорошенко С. І. *Основи культури і техніки усного мовлення*. Харків: ОВС, 2002.
4. *Психологія мовлення та психолінгвістика*. Навч. пос. Для студентів вищих навч. закладів / Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В.; За заг. ред. Л.О. Калмикової. К.: Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, в-во «Фенікс», 2008.
5. Саприкіна О. В. Розумні рученята. *Дошкільне виховання*. 2004. №11. С. 16-17.

ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА ЗОБРАЖУВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Предмет і завдання курсу. Образотворче мистецтво - складова культури і суспільства

Роль образотворчого мистецтва й образотворчої діяльності у формуванні духовного світу дитини.

Образотворче мистецтво як специфічне творче відтворення дійсності в її естетичній своєрідності. Культура як історично визнаний ступінь розвитку суспільства людини. Образотворче мистецтво – складова культури суспільства і людини. Твір мистецтва - основна ланка художньої культури.

Становлення методики керівництва образотворчою діяльністю дітей. Види образотворчої діяльності у закладу дошкільної освіти, їх роль у навчанні, вихованні та розвитку дітей.

Основні напрями у вивченні продуктів образотворчої діяльності дітей вітчизняними і зарубіжними дослідниками. Малювання – види малювання: предметне, сюжетне й декоративне.

Ліплення та його види: предметне, сюжетне, декоративне, кругле, рельєфне. Аплікація та її види: предметна, сюжетна, декоративна, силуетна. Образотворча діяльність як умова сенсорного, розумового, морального й естетичного навчання, виховання і розвитку.

Психологічні основи образотворчої діяльності. Творчий процес. Особливості дитячої творчості.

Природа дитячої образотворчої діяльності та закономірності її розвитку. Характеристика загальних та спеціальних здібностей до образотворчої діяльності. Творчий процес. Особливості дитячої творчості. Визначення

змісту понять: „здібності”, „творчість”, „творчі здібності”, „творча обдарованість”. Етапи розвитку образотворчих здібностей. Особливості творчої образотворчої діяльності дітей дошкільного віку. Зумовленість розвитку здібностей і творчості навчальною діяльністю.

Методи керівництва образотворчою діяльністю дітей. Форми організації образотворчої діяльності дітей.

Визначення понять методів і прийомів навчання в сучасній дошкільній педагогіці. Їх класифікація. Методи і прийоми (наочні, словесні, практичні). Методи активізації пізнавальної діяльності дітей. Типи занять та їх організація. Образотворча діяльність поза заняттям. Заняття як основна форма організації навчання дітей образотворчої діяльності. Організація конкурсів і оформлення виставок дитячих робіт.

Завдання, зміст і методики навчання малювання і ліплення в різних вікових групах.

Психологічні передумови, що надають змогу прилучати молодших дошкільників до образотворчої діяльності. Аналіз програмових завдань. Малювання окремих предметів; сюжетне та декоративне малювання. Методика навчання малюванню у вікових групах ЗДО. Матеріали і обладнання для ліплення; види ліплення. Методика навчання ліпленню у вікових групах ЗДО.

Завдання, зміст і методики навчання аплікації та конструюванню в різних вікових групах

Анатомо-фізіологічні й психологічні передумови, що зумовлюють готовність дітей до початкового етапу навчання аплікації. Характеристика програмових завдань. Види аплікації в ЗДО та особливості конструктивної діяльності дітей дошкільного віку. Обладнання та матеріали для виконання аплікації та конструювання. Завдання та програмовий матеріал з аплікації та конструювання в дошкільному виховному закладі. Методика навчання аплікації та конструюванню у вікових групах ЗДО.

Завдання, зміст і методики навчання дітей старшого дошкільного віку естетичному сприйняттю творів образотворчого мистецтва

Психологічні передумови, що зумовлюють готовність дітей до естетичного сприйняття творів образотворчого мистецтва. Характеристика та аналіз програмових завдань. Сприймання навколишнього як основа образотворчої діяльності дітей. Значення розвитку сприйняття для образотворчої діяльності дітей. Сенсорна основа розвитку сприйняття. Характеристика програмових завдань у старшій та підготовчій групах. Організація занять і методика їх проведення.

Зміст роботи завідуючої дошкільним закладом, інспектора й методиста з організації та керівництва образотворчою діяльністю дітей.

Завдання, зміст і форми методичної роботи в дошкільному закладі. Роль методичних кабінетів дошкільного закладу, району, області у підвищенні професійної й загальної культури вихователів. Робота методичних об'єднань.

Рекомендована література

Базова (основна)

1. *Базовий компонент дошкільної освіти* / Наук. керівник: Пироженко Т.А. Авт. колектив: Байер О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л.П., Косенчук О.Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г.М., Левінець Н.В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С.І., Половіна О.А., Рейпольська О.Д., Шевчук А.С. Київ, 2021. 38 с.
URL:https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. *Базовий компонент дошкільної освіти*. Методичні рекомендації до оновленого БКДО. 16.03.2021 р. URL :
<https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-do-onovlenogo-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti>
3. Борщ Р.М., Самойлик Д.В. *Програма художньо – естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості»*. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 72 с.
4. Горошко Н.А. *Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. Шостий рік життя*. Харків : Вид. група «Основа», 2017. 208 с.
5. Горошко Н.А. *Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. П'ятий рік життя*. Харків: Вид. група «Основа», 2017. 208 с.
6. Журавко Т.В. *Нетрадиційні техніки малювання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку* : навчально-методичний посібник. Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. 125 с. URL :
<https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/13371/1/%D0%96%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%BE%20%D0%A2.%20%D0%92..pdf>
7. Калуська Л.В. *Ремесла українського народу* : методичний посібник для вихователів дошкільних закладів. Харків: Ранок: НТ, 2007.
8. *Конструктивна творчість дошкільників* / уклад. Н.О. Творогова. Харків : Вид. група «Основа», 2011. 160 с.
9. Котляр В.Ф. *Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей*: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2006. 200 с.
10. *Конструктивна творчість дошкільників* / уклад. Н.О. Творогова. Харків: Вид. група «Основа», 2011. 160 с.
11. Купрієнко В. *Петриківський первоцвіт*. Методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2015. 40 с.
12. Микуліна А.К. *Методика навчання малюванню дітей дошкільного віку. Методичні рекомендації з дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва» для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» ступеня «Бакалавр»*. Мукачево: МДУ, 2018, 105 с. URL:
<http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2002/1/%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%90.%20%D0%9A.%20%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BC%D0%B0%25.pdf>
13. *Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі*. / Г.В.Сухорукова, О.О.Дронова, Н.М. Голота, Л.А. Янцур; Підручник. за наук. ред.. Г.В.Сухорукової. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с.
14. *Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості»* / Р.М. Борщ, Д.В. Самойлик. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 72 с. URL :<https://f.osvita.city/file/58/radist-tvorhosti.pdf>

15. Сухорукова Г.В., Дронова О.О., Голота Н.М., Янцур Л.А. *Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі*. Київ, видавничий дім «Слово», 2010. 376 с. URL :<http://194.44.152.155/elib/local/sk756199.pdf>
16. Терещенко О.П. *Розвиток творчості старшого дошкільника в образотворчій діяльності*: Навчально-методичний посібник до Базової програми «Я у Світі». Київ : Світич, 2009. 112с.

Допоміжна (додаткова)

1. Бровченко А.В. *Альбом для розвитку творчих здібностей дітей третього року життя. Аплікація. Ліплення*. Київ: «Генеза». 2018. 40 с.
2. Волкова Ю., Федієнко В. *Уроки малювання. Розвиток естетичного смаку та навичок малювання (Для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку)*. Харків : вид. дім «Школа». 2008. 64 с.
3. Гаврилук Т.В. *Адаптована програма гуртка для дітей дошкільного віку «Веселі пальчики» (малювання нетрадиційними техніками)*. Сквиря, 2011. 57 с.
URL: <https://docplayer.net/89538797-Adaptovana-programa-gurtka-dlya-ditey-doshkilnogo-liku-veseli-palchiki-malyuvannya-netradicijnimi-tehnikami.html>
4. Горошко Н.А. *Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. Третій рік життя*. Харків: вид. група «Основа». 2007. 173 с.
5. *Дитина в дошкільні роки. Програма розвитку, навчання та виховання дітей. Запоріжжя*: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2004. 268 с.
6. Дронова О.О. *Дитячий малюнок як засіб збагачення педагогічної компетентності батьків*. Вісник Глухів. держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Вип. 2. Глухів: ГДПУ, 2003. С. 45-50.
7. *Крок за кроком в Україні*: посібник для батьків дошкільнят та соціальних педагогів / Л.В. Артемова. О.І. Кульчицька, Н.М. Голота, Г.В. Сухорукова, С. Чередниченко. Київ, 2003. 384 с.
8. *Ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з мистецтвом живопису* / Упор. Підкурманна. Київ: РМК, 2001.
9. Паламарчук Л.Н. *Формування художньо-естетичної компетентності дітей дошкільного віку*. Запоріжжя: ООО «ЛПКС». ЛТД, 2002. 112 с.
10. Панасюк І.С. *Альбом з малювання (для дітей третього року життя)*. Харків : ТОВ «РАНОК-КРЕАТИВ». 2021. 36 с.
11. Панасюк І.С. *Творчість у дитячому садку (3-4 роки)*. Ч.1, 2. Харків : ТОВ «РАНОК-КРЕАТИВ». 2017. 32 с.
12. Панасюк І.С. *Творчість у дитячому садку (5-6 років)*. Ч.2. Харків : ТОВ «РАНОК-КРЕАТИВ». 2017. 32 с.
13. Рагозіна В.В., Очеретяна Н.В. *Учимося в майстрів декоративно-ужиткового мистецтва. Малюємо, ліпимо: альбом для дитячої творчості та методичні рекомендації*. Київ: «Генеза». 2019. 32 с.
14. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. *Малювання крок за кроком. Талановиті пальчики*. Навчальне видання. Київ : Літера ЛТД, 2010. 35 с.
15. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. *Пластилін. Талановиті пальчики*. Навчальне видання. Київ: Літера ЛТД, 2011. 34 с.
16. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. *Конструювання з паперу. Талановиті пальчики*. Навчальне видання. Київ : Літера ЛТД, 2011. 31 с.
17. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. *Іграшки з природного матеріалу. Талановиті пальчики*. Навчальне видання. Київ: Літера ЛТД, 2012. 31 с.
18. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. *Пластилінові фантазії. Талановиті пальчики* Навчальне видання. Київ: Літера ЛТД, 2011. 32 с.

ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ

Природні умови, клімат, ґрунти та води України

Розкривається значення вивчення природи рідного краю у професійній підготовці вихователя. Поняття про рельєф (височини, низовини та гірські райони України). Поняття про клімат, його значення та закономірності в Україні. Поняття про ґрунт, процес його утворення. Морфологічні ознаки ґрунтів. Зональне розміщення ґрунтоутворних факторів і зональність ґрунтів. Води України (моря, річки, озера і лимани, водосховища і ставки). Основні напрями охорони ґрунтів в Україні.

Природні зони України. Рослинний і тваринний світ

Природні зони України: зона мішаних лісів, лісостепова зона, степова зона, Українські Карпати, Кримські гори. Характеристика основних метеорологічних елементів в Україні. Несприятливі метеорологічні явища. Планетарна роль рослини (фотосинтез). Рослинність різних природних зон України. Загальна характеристика тваринного світу. Тварини природних зон України. Охорона живої природи.

Сезонні зміни в природі

Сезонні явища в рослинному світі: цвітіння рослин восени, повторне цвітіння дерев, характерні ознаки листопаду та його значення, підготовка до зими трав'янистих рослин, визрівання і поширення насіння; стан рослин взимку; рух соків навесні, весняне цвітіння; розквіт рослин влітку, цвітіння декоративних рослин.

Сезонні явища в житті тварин: осіння життєдіяльність дощових черв'яків; відкладання коконів, підготовка комах до зими; життя птахів восени, причини та послідовність їх відльоту; осінні зміни в житті звірів; стан анабіозу безхребетних взимку: зимівля птахів; діяльний спосіб життя звірів взимку; пробудження тварин з приходом весни; ікрометання риб; «концерти» земноводних; приліт птахів; особливість весняного перельоту від осіннього гніздування, парування птахів; линяння звірів з приходом весни, їх розмноження; літо – період розмноження, вигодовування і виховування потомства у тварин.

Предмет, завдання і зміст методики ознайомлення дітей з природою

Предмет методики ознайомлення дітей з природою як педагогічної науки. Методологічні основи методики ознайомлення дітей з природою. Природа та її розвиток. Взаємозв'язок предметів і явищ природи. Єдність організму і умов життя. Основні закономірності процесу навчання і виховання. Зв'язок методики ознайомлення з природою із біологічними і психолого-педагогічними науками. Роль методичного дослідження у розвитку методики ознайомлення з природою. Методи дослідження: спостереження, бесіда, педагогічний експеримент, математично-статистичні методи, вивчення педагогічної літератури та масового досвіду вихователів. Завдання розумового, морального та естетичного виховання дітей у процесі ознайомлення з природою. Загальна характеристика змістової лінії базового компоненту дошкільної освіти.

Становлення і розвиток методики ознайомлення дітей з природою

Я.А. Коменський про значення природи у навчанні і вихованні дітей. Педагогічні ідеї Ж.Ж. Руссо щодо використання природи як засобу розвитку дітей. Внесок Й.Г.Песталоцці у розвиток методики ознайомлення дітей з природою. Значення педагогічних поглядів Ф.Фребеля і М.Монтессорі для розвитку методики як науки.

Значення куточка природи в ЗДО

Навчально-виховне значення куточка природи в ЗДО. Розміщення і обладнання. Кімнатні рослини - постійні мешканці кутка природи: красиво квітучі, цибулинні, декоративно-листяні, ампельні та виткі, сукуленти. Догляд за кімнатними рослинами: поливання, пересаджування, перевалка, підживлення, підрізування, боротьба з хворобами та шкідниками. Тварини в кутку природи: акваріумні риби, - озеленення акваріума, годування риб, догляд за акваріумом; птахи в кутку природи; утримування ссавців у кутку природи; тварини - тимчасові мешканці кутка природи. Кімната природи та куточки охорони природи за межами закладу дошкільної освіти: обладнання і зміст роботи.

Земельна ділянка в ЗДО

Значення ділянки у здійсненні основних завдань ознайомлення дітей з природою. Планування ділянки, вимоги до озеленення: гігієнічні, педагогічні. Древа та кущі на ділянці. Газони на ділянці. Влаштування кутків для дорослих рослин. Квітники на ділянці. Город на ділянці: рослини родини Хрестоцвіті, рослини родини Пасльонові, рослини родини Гарбузові, рослини родини Зонтичні, рослини родини Лободові, рослини родини Бобові, рослини родини Лілійні, рослини родини Айстрові, рослини родини гречкові, рослини родини Злакові. Догляд за рослинами городу. Плодовий сад на ділянці та догляд за ним. Дрібні свійські тварини на ділянці. Приваблювання птахів на ділянку.

Наочні методи ознайомлення дітей з природою

Класифікація методів ознайомлення дітей з природою. Зумовленість вибору методів особливістю пізнавальної діяльності, конкретними завданнями ознайомлення дітей з природою на різних етапах засвоєння знань. Наочні методи: спостереження як основний метод пізнання дітьми природи; ілюстративний матеріал, його види та вимоги до використання. Демонстрування технічних засобів навчання: екранні засоби; екранно-звукові, звукові. Використання моделювання в ознайомленні дітей з природою.

Практичні методи ознайомлення дітей з природою

Загальна характеристика практичних методів ознайомлення дітей з природою. Навчально-виховне значення праці в природі, педагогічні та гігієнічні вимоги до неї, її види та форми; нескладні досліди та їх значення у формуванні знань про неживу природу, їх структура. Використання ігор під час ознайомлення дітей з природою (будівельно-конструктивні, дидактичні, сюжетно-рольові, рухливі), методика їх проведення у різних вікових групах.

Словесні методи ознайомлення дітей з природою

Словесні методи як спосіб взаємодії чуттєвого і раціонального в процесі пізнання природи. Розповідь вихователя (сюжетна, описова, логічні задачі) та вимоги до її використання. Використання дитячої художньої літератури в ознайомленні дітей з природою. Бесіда як метод організації пізнання дітьми природи, її види та вимоги до проведення.

Форми організації природо пізнавальної діяльності дітей

Заняття як важлива форма роботи з ознайомлення дітей з природою, його типи. Навчальна екскурсія як форма і метод навчально-виховної роботи. В.О.Сухомлинський про значення екскурсії в розвитку дитини. Навчально-виховне значення екскурсії, їх відмінність від прогулянок, тематика та структура, методика проведення. Цільові прогулянки, умови їх проведення. Повсякденні прогулянки, їх значення і умови проведення. Структура прогулянки та зміст природопізнавальної діяльності дітей. Колективна та індивідуальна робота з дітьми під час повсякденних прогулянок.

Засоби фіксації знань дітей про природу

Необхідність фіксації знань дітей про природу. Ведення календарів природи і погоди: форми календаря у різних вікових групах. Складання гербаріїв, колекцій, букетів, їх тематика; способи засушування рослин; методика використання під час закріплення знань дітей про природу. Повсякденні спостереження, праця і пошукова діяльність дітей в куточку природи в різні пори року. Проведення свят і розваг на природничому матеріалі та їх тематика; вимоги до сценарію.

Планування та облік роботи з ознайомлення дітей з природою

Поняття планування та принципи: врахування основних етапів засвоєння знань; передбачення використання методів, що забезпечать безпосереднє сприйняття об'єктів природи; інтеграція з іншими розділами програми. Вимоги до планування роботи з ознайомлення дітей з природою, її зміст. Форми ведення плану та обліку педагогічного процесу: перспективний, календарний план, розгорнутий. Значення обліку роботи в забезпеченні результативності навчально-виховного процесу.

Ознайомлення з природою дітей раннього віку

Ознайомлення дітей раннього віку з домашніми тваринами. Зміст, методи та форми організація спостережень, роботи в куточку природи. Проведення занять і цільових прогулянок в різні пори року. Осінь: спостереження за погодою, управління в називанні овочів і фруктів, ознайомлення з листопадом, виховання трудових навичок ігри з природним матеріалом. Зима: спостереження за погодою, ігри зі снігом, спостереження за птахами, догляд за рибкою в акваріумі, виховання трудових навичок. Весна: спостереження за явищами в неживій природі, рослинами, жуком, птахами, виховання дбайливого ставлення до природи. Методика організації занять та цільових прогулянок.

Ознайомлення з природою дітей молодшого дошкільного віку

Ознайомлення дітей молодшого дошкільного віку з домашніми тваринами. Зміст, методи та форми організація спостережень, роботи в куточку природи. Проведення занять і цільових прогулянок в різні пори року.

Осінь: спостереження за погодою, управління в називанні овочів і фруктів, ознайомлення з листопадом, виховання трудових навичок ігри з природним матеріалом. Зима: спостереження за погодою, ігри зі снігом, спостереження за птахами, догляд за рибкою в акваріумі, виховання трудових навичок. Весна: спостереження за явищами в неживій природі, рослинами, жуком, птахами, виховання дбайливого ставлення до природи. Методика організації занять та цільових прогулянок у молодшій групі.

Ознайомлення з природою дітей середньої групи

Аналіз програмового змісту, форм та методів керівництва природопізнавальною діяльністю дітей середнього дошкільного віку. Ознайомлення дітей з домашніми тваринами: проведення спостережень, екскурсій, догляд за тваринами. Методика організації ознайомлення дітей з природою у різні пори року: основні явища в природі та С/Г праці, осіннє цвітіння, підготовка до зими рослин, тварин, польові, годні, садові роботи; спостереження за явищами в неживій і живій природі в різні пори року; ознайомлення з життям тварин взимку, навесні, влітку; проведення ігор, розваг.

Ознайомлення з природою дітей старшого дошкільного віку

Аналіз програмового змісту, форм та методів керівництва природопізнавальною діяльністю дітей старшого дошкільного віку. Ознайомлення дітей з домашніми та дикими тваринами та догляд за ними. Ознайомлення дітей з домашніми тваринами: проведення спостережень, екскурсій, догляд за тваринами. Методика організації ознайомлення дітей з природою у різні пори року: основні явища в природі та С/Г праці, осіннє цвітіння, підготовка до зими рослин, тварин, польові, годні, садові роботи; спостереження за явищами в неживій і живій природі в різні пори року; ознайомлення з життям тварин взимку, навесні, влітку; проведення екскурсій, ігор, світ природознавчого змісту. Догляд за рослинами і тваринами. Елементарна пошукова діяльність як форма ознайомлення дітей з природою, її зміст, завдання та види. Системність та поетапність організації пошукової діяльності дітей у процесі ознайомлення з природою. Зміст пошуково-пізнавальної діяльності дітей в ЗДО та керівництво нею. Організація пізнавально-пошукової діяльності дітей з батьками.

Керівництво методичною роботою по ознайомленню дітей з природою

Зумовленість результативності роботи з ознайомлення з природою дітей в ЗДО організацією керівництва методичною роботою в освітньому закладі методистом і завідуючою. Створення матеріальної бази в ЗДО як умови ознайомлення дітей з природою. Робота з батьками: завдання, планування, зміст. Організація методичного керівництва педагогічною діяльністю вихователів: спрямування на творчий пошук новітніх технологій організації роботи з ознайомлення дітей з природою; відвідування і взаємовідвідування занять, екскурсій прогулянок та інших видів роботи з подальшим обговоренням; вивчення. Проведення нарад практичних семінарів, конференцій. Консультація як форма методичної допомоги працівникам ЗДО

і батькам. Узагальнення та розповсюдження передового досвіду. Інспектування роботи ЗДО з розділу ознайомлення дітей з природою.

Наступність в ознайомленні з природою дітей дошкільного та молодшого шкільного віку

Наступність в ознайомленні з природою старших дошкільників і молодших школярів як актуальна проблема. Педагогічні умови реалізації наступності в ознайомленні дітей з природою в ЗДО і школі. Змістовний та організаційний напрям забезпечення наступності в ознайомленні з природою дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Реалізація наступності в роботі ЗДО і школи в умовах діяльності НВК «школа-ЗДО».

Рекомендована література

Базова (основна)

1. Kvasetska I. A. Role of Frebel course in formation of professional training for pre-school teachers in Western Ukraine (last third of the XIX – early XX centuries). *Scientific journal European science review*. Vienna: «EastWest» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, 2014. № 11–12. P. 42–44.
2. Базовий компонент дошкільної освіти України. 2021.
URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doskylnoyi%20osvity.pdf
3. Богуш А.М., Гавриш Н. В. *Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник*. Вид. 2-е. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.
4. Гончаренко А. М. *Від душі до душі (світ природи Бориса Грінченка у творах для дітей): навчально-методичний посібник*. Київ: Видавничий дім «Слово», 2015. 176 с.
5. *Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.*
6. Квасецька Я., Квасецька М. Заклад дошкільної освіти як єдиний розвивальний простір // *Дошкільне виховання*. 2017. № 11. С. 7–10.
7. Квасецька Я.А. *Професійна підготовка вихователів дошкільця на західноукраїнських землях: історичний аспект* [монографія]. Чернівці: Зелена Буковина, 2017. 352 с.
8. Кузнєцова К.С., Квасецька Я.А. Інтернет-ресурси у професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти. Неперервна педагогічна освіта ХХІ століття: зб. матеріалів ХІХ Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької / [наук. ред.: Г.І. Сотська, М.П. Вовк]. Вип. 5 (17). К.: Талком, 2022. С. 117-1119. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/programi-i-zbirniki-materialiv/neperervna-pedagogchna-osvta--hh-stolttya---2022/>
9. Лисенко Н.В. *Еко – око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник*. Київ.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 352 с.
10. Лисенко Н.В. *Теорія і практика екологічної освіти: педагог – дошкільник: Монографія*. Івано-Франківськ, 2007. 626 с.
11. *Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія / укладач Н. М. Горопаха. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.*
12. *Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.*

13. *Наступність дошкільних навчальних закладів і початкової школи в етнічному вихованні дітей*: навчально-методичний посібник / за ред. проф. Н. В. Лисенко. Івано-Франківськ, 2011. 256 с.
14. Пустовіт Г.П. *Теорія і практика екологічного виховання учнів у позашкільних закладах* / Теоретико-методологічні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: У 2 кн. / Г.П. Пустовіт. К., 1999. Кн. 2. С. 16-23.
15. Струннікова Д.І. *Спільна природопізнавальна діяльність старших дошкільників і молодших школярів як одна з умов забезпечення наступності в роботі ЗДО і школи* / Наступність в роботі дошкільної і початкової ланок освіти. Науково-методичний вісник. Випуск 5. Чернівці: Технодрук, 2006. 331 с. С.14-20
16. Яришева Н. Ф. *Основи природознавства: Природа України*: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2010. 335 с.
17. Яришева Н.Ф. *Методика ознайомлення дітей з природою*. К.: Вища школа, 1993. 255с.

Допоміжна

1. Беленька Г.В. *Дитина в довкіллі*: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. Київ: Сім кольорів, 2014. 56 с.
2. Беленька Г.В. *Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, дослідках*: науково-методичний посібник для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. К.: Шкільний світ, 2011. 128 с.
3. Богініч О.Л. Беленька Г.В. *Природа і Рух: посібник для батьків дошкільнят та соціальних педагогів* / Під загальною редакцією С. Чередниченко. К.: Кобза, 2003. 192 с.
4. Борейко В.Є. *Екологічна етика та гуманне ставлення до тварин і рослин*: метод. посібник / Н. А. Пустовіт К.: «Логос», 2011.
5. Горопаха Н.М. *Виховання екологічної культури дітей*. Посібник для вихователів дошкільних закладів та вчителів початкових класі. Рівне, «Волинські обереги», 2001. 212 с.
6. *Довідник керівника дошкільного навчального закладу*. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2007. – 456 с.
7. Плохій З.П. *Виховання екологічної культури дошкільників*: Метод. посіб. К.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2002. 173с.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Характеристика методики ФЕМУ як науки

Предмет і об'єкт методики ФЕМУ. Мета і завдання методики ФЕМУ у дошкільників. Методи дослідження ФЕМУ. Витоки розвитку методики ФЕМУ. Зв'язок методики ФЕМУ з іншими науками.

Теоретичні основи курсу методики ФЕМУ у дошкільників

Математичні поняття. Множина, характеристична властивість множини, співвідношення елементів множин, операції над множинами. Відносини, властивості відносин; відношення порядку. Число, натуральний ряд чисел. Історія розвитку числа і рахунку. Письмові нумерації. Системи рахунку. Величини. Алгоритм.

Організація навчання дітей дошкільного віку математиці

Реалізація основних дидактичних принципів навчання при формуванні

математичних уявлень у дошкільників. Специфіка (особливості) організації і методики проведення занять по математиці в різних вікових закладу дошкільної освіти. Ігри і ігрові вправи в навчанні дошкільників математиці. Методи навчання з погляду різних класифікацій.

Ознайомлення дітей різного віку з множиною

Розвиток кількісних уявлень у дітей 3-го і 4-го років життя: особливості сприйняття, відтворення і порівняння кількості предметів дітьми раннього і дошкільного віку; сенсорна основа у формуванні уявлень про множини; завдання формування у дітей уявлень про кількість; знайомство з відносинами «багато» і «один»; формування уявлень про рівність і нерівність множин; поняття і засвоєння дітьми виразів: «стільки-скільки», «порівну», «більше-менше», «по одному», «жодного».

Знайомство дітей середнього дошкільного віку з групуванням, класифікацією предметів за двома-трьом ознаками, серіація предметів за однією ознакою.

Знайомство дітей старшого дошкільного віку з поняттями множина, елемент множини. Формування умінь об'єднувати предмети в множини за однією ознакою, виявляти елементи множини, дробити множини на підмножини, виконувати операції об'єднання, доповнення, пошуку різниці між множинами, визначення співвідношень між елементами різних множин на графічній основі.

Формування у дітей знань про числа. Навчання рахунку

Особливості розвитку у дітей уявлень про числа, натуральний ряд чисел. Етапи розвитку рахункової діяльності.

Завдання навчання дітей рахунку в різних вікових групах. Створення чисел на основі порівняння множин. Навчання дітей кількісному і порядковому рахунку, відліку певної кількості.

Незалежність результатів рахунку від якісних ознак предметів і їх розташування в просторі. Рахунок за участю різних аналізаторів. Вивчення кількісного складу числа з одиниць. Засвоєння взаємообернених зв'язків і відносин між сусідніми числами.

Знайомство з цифрами.

Навчання дітей поділу цілого предмету на рівні частини.

Формування у дітей уявлень про величину предметів, їх вимірювання

Поняття про величину. Основні властивості величин. Особливості сприйняття величини предметів в ранньому і дошкільному віці.

Завдання ознайомлення дітей з величиною предметів.

Навчання дітей способам обстеження і порівняння предметів по довжині, ширині, висоті, товщині, прийоми впорядкування предметів по величині.

Розвиток окоміру. Навчання способам зрівнювання предметів по протяжності. Розвиток здатності бачити в просторі вимірювання незалежно від положення предмету в просторі. Формування у дітей уявлень про вимірювання різних величин за допомогою умовної мірки.

Формування уявлень про форму предметів

Геометрична фігура як еталон сприйняття форми предмету. Особливості сприйняття дітьми форми предметів і геометричної фігури.

Дослідження дії і їх роль в пізнанні форми. Завдання ознайомлення з формою предметів.

Навчання умінню відрізняти і називати геометричні фігури. Угрупування геометричних фігур за різними ознаками. Порівняння геометричних фігур за кількістю кутів, сторін, формування узагальнених понять.

Вправа дітей різних вікових груп в аналізі предметів і їх частин. Використання дидактичних ігор-вправ в класифікації предметів формою.

Знайомство з трансфігурацією. Викладання фігур з паличок.

Формування уявлень про простір

Поняття про простір і просторові орієнтування. Формування просторових орієнтувань у дітей. Плотська основа формування просторових орієнтувань. Роль слова в сприйнятті і орієнтації в просторі. Завдання по формуванню орієнтування в просторі.

Розрахунок основних напрямів від себе в статиці і при русі. Уміння орієнтуватися в навколишньому просторі «від себе», «від об'єкту», визначення положення предметів у відносинах один до одного. Засвоєння дітьми орієнтації в навколишньому просторі. Розвиток уміння орієнтуватися в двомірному просторі(на площині). Дидактичні ігри для розвитку орієнтування в просторі.

Формування уявлень про час

Час і його особливості. Сприйняття часу дітьми різного віку. Завдання навчання дітей орієнтуванню в часі. Навчання дітей відліку частин доби, умінню визначати їх послідовність. Засвоєння значення слів «вчора», «сьогодні», «завтра», розуміння їх годинної послідовності. Ознайомлення з календарем як системою мір часу: доба, тиждень, місяць. Розвиток відчуття часу у дітей старшого дошкільного віку. Знайомство з приладами для вимірювання часу.

Зміст і методики роботи з математики з шестирічними дітьми

Сучасні вимоги до навчання дітей шестирічного віку. Психолого-педагогічна характеристика дітей шести років. Завдання навчання рахунку і обчислювальній діяльності. Арифметичні завдання. Особливості розуміння дітьми арифметичного завдання. Методичні прийоми, послідовність в роботі над завданнями. Знайомство із знаками «+» «-», «=» .

Завдання ознайомлення з величинами і способами їх вимірювання. Функціональна залежність між міркою і числом.

Знайомство з геометричними поняттями на основі теорії множин. Завдання і методика розвитку просторових уявлень.

Завдання і методика розвитку уявлень про час. Визначення часу по різному годиннику.

Планування роботи по розвитку математичних уявлень у дітей в закладі дошкільної освіти

Значення планування роботи по математиці в закладі дошкільної освіти. Різні форми планування. Види планування. Вимоги до календарного, перспективного планам.

Наступність в роботі ЗДО, школи і сім'ї щодо навчання дітей математиці

Вимоги сучасної школи до математичної підготовки дітей в закладі дошкільної освіти. Наступність змісту програм з математики. Наступність в методах навчання. Форми організації наступності. Методика роботи в різновіковій групі закладу дошкільної освіти з навчання математики.

Форми організації навчального процесу. Особливості методики проведення ігор і занять.

Діагностика розвитку математичних уявлень у дітей

Особливості педагогічної діагностики. Види і етапи діагностики. Критерії і показники сформованості математичних знань, умінь і навиків. Використання різних методичних прийомів і засобів для діагностування рівня математичних уявлень. Форма обліку наявності рівня математичних уявлень у дитини.

Індивідуально-диференційований підхід до побудови навчання на основі діагностичних даних. Розум. Розвиток.

Використання різних форм ознайомлення з математикою поза заняттями

Ігри і ігрові вправи. Забави з математичним змістом. Змагання. Використання різних літературних творів з метою ознайомлення з математичними поняттями. Комп'ютерні ігри.

Рекомендована література

Базова (основна)

1. Щербакова К. *Методика навчання математики дітей дошкільного віку*. Місце видання: Видавництво, 1982. 264 с.
2. *Дошкільна освіта в Україні* : нормативно-правове регулювання, 2006. 120 с.
3. Ковальчук В. *Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень*: курс лекцій. Місце видання: Видавництво 2013. 314 с.
4. Піроженко Т. Методичні аспекти реалізації освітньої лінії «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі». *Сучасний погляд на логіко-математичну компетентність дошкільника*. 2009. № 27 (507). С.28-30.
5. *Робочий зошит для самостійної роботи студентів 2-го курсу факультету педагогіки, психології та соціальної роботи напряму підготовки «Дошкільна освіта» з курсу «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку»* / Укл. Марія Комісарик, Катерина Балаєва. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2016. Ч. 2. 166 с.
6. *Робочий зошит для самостійної роботи студентів 2-го курсу факультету педагогіки, психології та соціальної роботи напряму підготовки «Дошкільна освіта» з курсу «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку»* / Укл. Марія Комісарик, Катерина Балаєва. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2016. Ч. 1. 166 с.
7. Щербакова К. Й. *Теорія і методика логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку*: навчальний посібник, Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2015. 200 с.

Допоміжна

1. Зайцева Л. Елементарна математична компетентність. Дошкільне виховання. 2004. № 7. С.12-15.

2. Кобрій О. Технології логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку: навч.-метод. посіб. Дрогобич: Ред.-вид. відділ Д ДПУ імені Івана Франка, 2010. 63 с.
3. Пантюк Т. Організація ігрової діяльності у дошкільному віці: навч. посіб. Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2011. 146 с.
4. Сучасне заняття в дошкільному закладі: навч.-метод. посіб. / За ред. Н. В. Гавриш; авт. кол.: Н. В. Гавриш, О. О. Ліннік, Н. В. Губанова. Луганськ: Альма-матер, 2007. 496 с.
5. Сухар В. Л. Дидактичні ігри. Старший дошкільний вік. Харків: Вид-во «Ранок», 2012. 192 с.
6. Розвиваємо увагу й логічне мислення. Харків : Вид. група «Основа», 2007. 112 с.
7. Степанова Т. Індивідуалізація і диференціація навчання математики дітей старшого дошкільного віку: монографія. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 208 с.
8. Стеценко І. Логіки світу. Розвиток логічного мислення дітей 4-го року життя. Київ : Ред. загальнопед. газ., 2004. 112 с.
9. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. URL: <http://priluki.biz/15/index.php/biblioteka?download=1:ponimanska-t-i-doshkilna-pedahohika>
10. Бавбюк С. М. Педагогічні умови фізичного виховання дітей дошкільного віку у взаємодії ЗДО і сім'ї: <http://www.nenc.gov.ua/doc/autoref/babuk.pdf>
11. Пангелова Н.Є., Яхно Є.Г. Виховання патріотизму у дітей старшого дошкільного віку в процесі занять фізичною культурою:
URL: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-11/08pneepc.pdf>
12. Рогальська І. П. Теоретико-методичні засади соціалізації особистості у дошкільному дитинстві:
URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-tolerantnosti-u-detey-starshego-doshkolnogo-vozrasta-v-usloviyah-raboty-doshkolnogo-obrazovatel'nogo-uchrezhdeniya>

Критерії оцінювання відповідей на фаховому вступному випробуванні з педагогіки та методик дошкільної освіти для абітурієнтів, які вступають на освітній рівень «Магістр» спеціальності «Дошкільна освіта» (на базі освітнього рівня «Бакалавр», ОКР «Спеціаліст», «Магістр» неспорідненої спеціальності)

Форма проведення іспиту:

Фахове вступне випробування проводиться у тестовій формі в комп'ютерному класі за розкладом. Кожне завдання має чотири варіанти відповідей, з яких лише одна може бути правильною.

Кожна правильна відповідь на кожне тестове завдання оцінюється в 5 балів.

Якщо обрано правильну відповідь, завдання вважається виконаним правильно. Завдання вважається виконаним неправильно, якщо:

- позначено неправильну відповідь;
- позначено два або більше варіантів відповіді, один з яких є неправильним;
- не позначено жодної відповіді.

Тривалість: 80 хвилин.

Оцінювання: 200 балів з 200 можливих.

Критерії оцінювання знань абітурієнта:

- **180-200 балів (високий рівень)** (більше 90% правильних відповідей) – виставляється за вибір правильної відповіді майже на всі тестові завдання, характеризує глибокі знання змісту предмета: уміння аналізувати, порівнювати, виділяти головне; відзначається системністю, послідовністю, логічністю знань, якісно сформованими практичними вміннями та навичками, програмовий матеріал засвоєний на високому рівні;
- **150-175 балів (достатній рівень)** (76-90% правильних відповідей) – виставляється за вибір правильної відповіді на більшість тестових завдань, характеризує повні знання змісту предмета: вільне володіння практичними навичками; аргументоване знання матеріалу, але допускаються незначні неточності у розкритті змісту окремих тем програми;
- **125-145 балів (середній рівень)** (60-75% правильних відповідей) – виставляється за вибір правильної відповіді на більшість питань (як правило першого рівня складності); характеризує поверхневе оволодіння матеріалом окремих питань навчальних курсів, абітурієнт плутає поняття, невпевнений у правильності відповіді, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє встановлювати взаємозв'язок теорії з практикою.
- **100-120 балів (низький рівень)** (менше 50% правильних відповідей) – виставляється за вибір правильної відповіді лише на окремі питання програми; що характеризує поверхове оволодіння теоретичними знаннями, науковими фактами, визначеннями; відсутня здатність аналізувати; не вміє оцінювати психолого-педагогічні факти та явища, встановлювати взаємозв'язок теорії з практикою.